

Bécs, mint a nemzetiszocialista zsidóüldözés radikalizációjának motorja

Michaela Raggam-Blesch

Heidemarie Uhl

1941. október 15-én a bécsi Aspang pályaudvarról 1000 osztrák zsidót deportáltak a litzmannstadti/ łódź-i gettóba. Ez a dátum szimbolizálja a zsidó lakosság birodalmi szintű deportálásának kezdetét a nemzetiszocialista Németország területéről a „keleti” gettókba, megsemmisítő lágerekbe és haláltáborokba. 80. évfordulója alkalmából az Osztrák Történelem Háza bemutatja „A radikalizáció bécsi modellje. Ausztria és a Soa” című kültéri kiállítását a bécsi Heldenplatz-on. A kiállítás Bécsnek a teljes nemzetiszocialista állam antiszemita politikájának kiéleződésében játszott szerepét járja körül. Az 1938-as „Anschluss” után Bécs – a Német Birodalom legnagyobb zsidó lakossággal rendelkező városa – a náci zsidóüldözés kísérleti területévé vált. Itt már 1941 tavaszán kifejlesztették és kipróbálták a szisztematikus tömegdeportálások modelljét, melyet 1941 ősztől birodalmi szinten valósítottak meg.

Az antiszemita üldözés kronológiája 1938 és 1945 között

Az 1938-as „Anschluss” előtt 181 882 osztrák tagja van az izraelita hitközségeknek, közülük 167 249-en élnek Bécsben.

1938. március 11.

Az osztrák kancellár, Kurt Schuschnigg lemond, az osztrák nemzetiszocialisták magukhoz ragadják a hatalmat. Pogromszerű atrocitások Bécs zsidó lakosságával szemben, zsidó üzletek összefirkálása, „vad” kisajátítások

Antiszemita firók a Café Rembrandt falain, Bécs 2. ker., Untere Augartenstraße, 1938. március

A Fioris parfümériát a Graben közelében, Bécs belvárosában, „árja cégként” jelölték meg. A zsidó vevőktől az alábbi feliratú táblákkal tagadják meg a belépést: „Zsidó ügyfelekre nincs szükségünk”, 1938. március

1938. március 12.

A német Wehrmacht bevonulása

1938. március 13.

„Ausztria Német Birodalommal való újraegyesítéséről szóló törvény”

1938. március 15.

Adolf Hitler „Anschluss”-beszéde a Heldenplatz-on

Bécsi zsidókat kényszerítenek bámészkodó tömeg előtt arra, hogy a 3. kerületi Hagenmüllergasse-ban Ausztria-párti szlogeneket tisztítsanak el az úttestről, 1938. március 15-én. Ez a fénykép bizonyítéknak számít azon kevés, háború utáni eljárásban, melyet az „Anschluss”-pogromok keretében elkövetett bűncselekmények miatt indítottak.

Zsidó üzletek bojkottálása Salzburgban, SA-őrség a Schwarz áruház előtt, 1938. április

1938. március 18.

Razzia a Bécsi Izraelita Hitközségben, a vezető funkcionáriusok letartóztatása, az intézmény átmeneti bezárása

1938 márciusától

Elbocsátják a zsidó tisztviselőket, tanárokat, főiskolai professzorokat, bírókat, a hadsereg zsidó származású tisztjeit az állam szolgálatából.

1938. április/május

Kizárják a zsidó diákokat Bécs közoktatási intézményeiből

1938 áprilisától

Az összes osztrák tartomány zsidó lakosságát kényszerűen áttelepítik Bécsbe

1938. május 2.

Újranyitják az átszervezett Bécsi Izraelita Hitközséget, melynek ettől fogva tagjai emigrációjának megszervezése az elsődleges feladata

1938. május 18.

Létrehozzák a nemzetiszocialista Vagyonügyi Hivatalt, amely zsidó vállalatok és vagyonok kényszerű kisajátítását, úgynevezett „arizálásokat” szervez és ellenőriz

1938. május 20.

Hatályba lépnek a nürnbergi faji törvények

1938. június 24.

Parkok belépési tilalmának bevezetése

„Csak árjáknek fenntartva” feliratú parkpad

A schönbrunni kastély bejárata zsidóknak szóló táblával, amely tiltja a belépést a parkba

1938. augusztus 20.

Adolf Eichmann létrehozza a „Zsidó Kivándorlás Központi Hivatalát”

1938. szeptember 30.

Zsidó orvosok nem praktizálhatnak többé

1938. október 5.

Piros „J” betűvel látják el valamennyi zsidó útlevelét

1938. november 9./10.

A novemberi pogrom, zsinagógákat és imaházakat gyújtanak fel, illetve rombolnak le, zsidó üzleteket fosztanak ki, több tízezer zsidó férfit letartóztatnak, koncentrációs táborba küldenek. Csak Bécsben több mint 6500 embert vesznek őrizetbe, közülük 3700-at a dachau-i lágerbe küldenek.

1938. november 12.

„Rendelet a zsidók német gazdasági életből való kiiktatásáról”; a teljes Német Birodalom területén kizárják őket az iskolákból, színházakból, mozikból, koncertekről és kiállításokról

1938. december

Elindulnak az első gyerekkonvojok Nagy-Britanniába

1939. január 1.

Kötelezővé teszik a „Sara” vagy „Israel” adaléknevek felvételét, valamint zsidó azonosító kártya használatát

1939. szeptember 1.

Lengyelország megszállása, a második világháború kezdete, 20 órától kijárási tilalom zsidók számára

1939. október

Közel 1600 zsidó férfit két vonattal a San melletti Nisko-ban található „zsidó rezervátumba” deportálnak

1941. február

Internálótáborokat, úgynevezett gyűjtőtáborokat hoznak létre Bécs 2. kerületében (Leopoldstadt)

1941. február 15-től 1941. március 12-ig

Elindul az első öt deportációs vonat a bécsi Aspeng pályaudvarról, körülbelül 5000 emberrel a „Főköormányzásba”.

1941. szeptember 19.

„A zsidók megkülönböztető jelzéséről szóló kormányrendelet” – e naptól fogva kötelező volt hordani a sárga „zsidócsillagot”

1941. október 3.

14 éves kortól kötelező kényszermunka minden zsidó számára

Piros „J” betűt pecsételnek az érintett útlevelekbe. Alfred Büchler (1917-2002) útlevele, melynek segítségével 1941-ben, családjával közösen Sanghajba jut.

A Seitenstettengasse 4-es szám alatti városi szentély feldúlt belső tere, 1938. november 12-én. A bécsi főzsinagógát a szomszédos lakóházak miatt nem gyújtották fel. Ez a fénykép a bécsi Gestapo gyűjteményéből származik, a pusztítást dokumentáló további képekkel együtt 1948-ban eljuttatták a Simon Wiesenthal által alapított, Náci Rezsim Által Üldözöttek Osztrák Dokumentációs Központjának munkatársai a Joint Distribution Committee-nek.

Stefanie Metschl azonosító kártyája, aki „félzsidó” lányával, Susanne-val együtt bécsi túlélő.